

Nr 822

Av herr Spångberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 140, med förslag till lag om ersättning för skada i följd av atomreaktor drift m. m. (atomansvarighetslag).

Den i proposition nr 140 föreslagna lagen om ersättning för skada i samband med driften av atomreaktorer och andra atomanläggningar motsvarar inte de krav på möjligheter till ersättning som kan komma i fråga. Sålunda synes ett alltför ringa intresse ha ägnats åt sjukdomar och andra skador, som långsamt kan utvecklas orsakade exempelvis av radioaktivt spillvatten och dylikt i samband med reaktordrift.

Anläggningsinnehavarens ansvarighet för atomskador begränsas till 25 miljoner kronor för en och samma händelse. Detta belopp kan komma att betydligt understiga berättigade skadeanspråk vid materiella olyckor eller vid förgiftning av mark och vatten inom fritids- och bostadsområden. Om en ansvarighetsgräns skall sättas, vilket väl är diskutabelt, bör denna ej sättas lägre än som motsvarar rimlig ersättning för skador som kan beräknas uppkomma. Det vore ju helt orimligt att dylika skador till stor del finge bäras av dem som drabbats, medan företaget som orsakat skadorna i samma utsträckning befrias.

Inom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) pågår utarbetande av en konvention rörande försäkring och skadestånd vid atomdrift. Förslagsvis har i detta sammanhang nämnts en begränsning av skadestånd till mellan 25 och 75 miljoner kronor. I USA lämnas garanti för ansvarsbelopp upp till 500 miljoner dollar för varje inträffad olycka. Möjligen kunde i nu provisoriska lagstiftning försäkringsbeloppet begränsas till 75 miljoner kronor.

Bestämmelserna rörande preskription bör rimligtvis fastställas med hänsyn till den tid som kan beräknas förflyta mellan skadans orsakshändelse och dess framträdande, liksom till skadornas ofta smygande karaktär. Man måste räkna med skador orsakade av både högre och lägre radioaktivitet, radioaktivt vatten, markförgiftning samt förgiftning av växter, djur och livsmedel. Preskriptionstiden rörande anmälan om ersättningsanspråk, vid äventyr av talans förlust, bör ej sättas lägre än fem år från den dag då den ersättningsberättigade erhöll kunskap om skadan. Satsen "eller med iakttagande av skäligen aktsamhet bort erhålla sådan kunskap" bör utgå. Sannolikt skulle berättigade anspråk kunna stupas på orden "bort erhålla".

Som exempel på tid mellan den skadevållande händelsen och sjukdomsframträdande kan anföras sex fall från ett lasarett, där patienter fått skador som, sedan de upptäckts, visat sig obotliga och som medfört mycket svåra lidanden för de skadade. Skadorna i dessa fall upptäcktes respektive 12, 23, 24, 25 och 27 år efter den sista behandling som kunnat orsaka skadorna.

Vissa planeringar för atomreaktorsanläggningar har gjorts med påfallande bagatellisering av faroriskerna. Sålunda har anförts att vid utsläpp av spill och kylvatten i vattendrag detta ej tar större skada än att det utan fara kan användas som dricksvatten. Detta kan verka lugnande, men det omfattar ingalunda problemet i hela dess vidd. Frågan gäller bland annat hur det går med fisk som lever i radioaktivt vatten och därigenom blir livsfarlig som födoämne. Vattenväxter kan bli flera hundra tusen gånger mera radioaktiva än det vatten i vilka de växer. Djur, som lever av dessa växter, får ännu högre radioaktivitet. Då människor inom dessa områden förtär både vatten och livsmedel som här nämnts, kan det uppstå skador, som man i lagstiftning om ersättning bör räkna med och till vilka hänsyn måste tagas.

Strängare bestämmelser om ekonomiskt ansvar vid inträffade atomskador skulle sannolikt medföra större försiktighet vid planerande av atomverk, då försäkringskostnaderna bör bli lägre vid minskade olycksrisker.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta följande ändring i förslaget till lag om ersättning för skada i följd av atomreaktorsdrift.

6 §.

Anläggningsinnehavarens ansvarighet för atomskador i följd av en och samma händelse är begränsad till sjuttiofem miljoner kronor.

8 §.

Anspraak på ersättning för atomskada skall vid äventyr av talans förlust anmälas hos anläggningsinnehavaren inom fem år från den dag då den ersättningsberättigade erhöll kunskap om skadan och om den för skadan ansvarige. Talan å ersättning för skadan må icke i något fall väckas mot anläggningens innehavare senare än tjugofem år från den händelse som gav upphov till skadan.

Samtidigt hemställes, att övriga §§ erhåller den ändrade lydelse som kan erfordras vid ett bifall till ovan framförda förslag.

Stockholm den 3 maj 1960

Aug. Spångberg

Eric R. Carlsson

Tekla Torbrink